

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Філософський факультет
Кафедра релігієзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
філософського факультету
Дмитро НЕЛПА
« 31 » _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ Й ІСТОРІЯ РЕЛІГІЙНОГО МИСТЕЦТВА
для студентів

галузь знань	03 Гуманітарні науки
спеціальність	031 Релігієзнавство
освітній рівень	перший (бакалаврський)
освітня програма	Релігієзнавство
спеціалізація	-
вид дисципліни	вибіркова

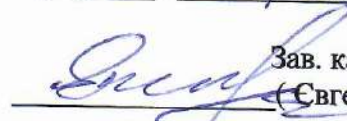
Форма навчання денна
Навчальний рік 2023/2024
Семестр 6
Кількість кредитів ECTS 4
Мова викладання
та оцінювання українська
Форма заключного контролю залік

Викладач: Швед Зоя Володимирівна, д.філос.н., професор, професор кафедри релігієзнавства

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. _____ (Масіков) «31» 08 2023 р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Швед Зоя Володимирівна, доктор філософських наук, професор, професор кафедри релігієзнавства

Затверджено
« 26 » серпня 2021 р.

Зав. кафедри релігієзнавства
(Свген ХАРЬКОВЩЕНКО)

Протокол № 1 від « 26 » серпня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від « 31 » 08 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

« 31 » серпня 2021 року

Трапилово на 2022-2023 н.р. Лр. №2 від 31.08.2022

Маслікова І.І.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – розкрити зміст філософсько-релігієнавчих методів та принципів вивчення релігійного мистецтва. Через аналіз конкретно-історичних форм релігійного мистецтва виокремити його основоположні функції та способи художнього втілення; ознайомити студентів зі змістом міждисциплінарного методу при вивченні культурних феноменів на прикладі аналізу конкретно-історичних форм релігійного мистецтва.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни.

1. До початку вивчення курсу студенти повинен **знати** основні характеристики релігійних традицій світу; історичні особливості релігієгенезу.

2. **Вміти** використовувати інформаційні і комунікаційні технології; шукати, обробляти та аналізувати інформації з різних джерел; збирати та інтерпретувати інформацію щодо феноменів та явищ культури і мистецтва; аналізувати сутність, властивості та інші системні характеристики феномену релігії із застосуванням спеціальних методів релігієзнавства; застосовувати міждисциплінарний підхід при вивченні феноменів релігійного мистецтва.

3. **Володіти елементарними навичками** наукового дослідження та управління інформацією; здатністю до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатністю використання інформаційних і комунікаційних технологій.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна «Теорія та історія релігійного мистецтва» належить до переліку дисциплін самостійного вибору студента. Навчальна дисципліна знайомить студентів з основними напрямками релігійного мистецтва та особливостями його науково-теоретичної інтерпретації. Визначається предмет, завдання, теоретичні основи, методології теорії релігійного мистецтва. З'ясовуються основні особливості диференціації релігійного та нерелігійного мистецтва. Розглядаються історичні форми та види релігійного мистецтва. Пояснюється взаємозв'язок між змістом релігійного вчення та особливостями релігійного мистецтва.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань про особливості релігійного мистецтва та його функції. Розкрити особливості інтерпретації феноменів релігійного мистецтва та проаналізувати їх вплив на культуру; розглянути релігійне мистецтво як невід'ємну складову релігійного життя будь-якої конфесії; ознайомити студентів з історією становлення релігійного мистецтва; - сформувати у студентів цілісне уявлення про особливості та зміст різних форм релігійного мистецтва; розвинути у студентів навичку творчого мислення на основі компаративного та герменевтичного аналізу релігійного мистецтва як знаково-семіотичної галузі людської культури.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 7. Здатність проведення дослідження на належному рівні.

ФК 1. Усвідомлення структури релігієзнавства та його теоретичних основ.

ФК 5. Здатність аналізувати сутність, властивості та інші системні характеристики феномену релігії із застосуванням спеціальних методів релігієзнавства.

ФК 6. Здатність використовувати у професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку релігій світу, типологію та історичні форми релігійних традицій.

ФК 12. Здатність здійснювати експертно-аналітичну та консультативну роботу в сфері релігієзнавства.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
Знати:				
1.1	Особливості теоретичного аналізу релігійного мистецтва та основні підходи до визначення місця та ролі релігійного мистецтва в історії становлення світової культури;	Лекція, семінари, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота	10
1.2	Особливості релігійного мистецтва безписемних культур	Лекція, семінари, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота	7
1.3	Загальну характеристику жанрового релігійного мистецтва національних релігій.	Лекція, семінари, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота	8
1.4	Історію появи та особливості релігійного мистецтва в системах світових релігій та у світовій культурі.	Лекція, семінари, самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота	15
Вміти:				
2.1	Визначати форми та функції жанрового релігійного мистецтва;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	10
2.2	Визначати місце релігійного мистецтва у структурі конкретно-історичного релігійного комплексу;	Семінар, Самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	10

2.3	Визначати місце релігійного мистецтва у духовному житті народу та його вплив на формування особливостей національних культур.	Семінар, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	10
2.4	Аналізувати особливості релігійного мистецтва в монотеїстичних традиціях та форми репрезентації релігійного мистецтва у сучасній культурі;	Семінари, Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, письмова контрольна робота	10
	комунікація:			
3.1	Вести дискусію стосовно питань інтерпретації творів релігійного мистецтва, а також його ролі у формуванні релігійної на національної ідентичностей.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, презентація самостійного дослідження	5
3.2	Презентувати результати проведених релігієзнавчих досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, презентацій, конспектів	Самостійна робота, семінари	Презентація самостійного дослідження, дискусії, усні доповіді	5
	автономність та відповідальність:			
4.1	Вирішувати самостійно комплексні завдання пов'язані із пошуком та критичним опрацюванням літератури з теорії та історії релігійного мистецтва та порівнювати їх з самостійно проведеним дослідженням творів релігійного мистецтва на основі методів релігієзнавчого аналізу	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	5
4.2	Нести відповідальність за достовірність проведених досліджень релігійного мистецтва і пояснень його особливостей у контексті національних культур, дотримуючись принципів позаконфесійності та плюральності.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни Програмні результати навчання	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	4.1	4.2
ПРН 3. Мати навички застосування предметних знань з релігієзнавства з метою аналізу актуальних суспільних проблем.	+		+		+	+		+		+	+	+
ПРН 15. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі релігієзнавства		+	+				+		+		+	+
ПРН 16. Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності, нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.	+		+		+		+		+		+	

7. Схема формування оцінки:

7.1 Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1 – 1.4), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.4); (комунікація 3.1-3.2); (автономність та відповідальність 4.1-4.2), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

1. Усна доповідь, доповнення та участь у дискусіях на семінарах: РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2 – 24 / 40 балів

2. Самостійна робота (презентація самостійного дослідження за темою «Необразотворче (виразне) релігійне мистецтво (архітектура, музика, хореографія)»): РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2 – 12 / 20 балів

3. Самостійна робота (презентація самостійного дослідження за темою «Релігійні сюжети і мотиви у сучасному мистецтві та масовій культурі»): РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.1, 3.2, 4.1, 4.2 – 12 / 20 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усього навчального курсу. Загальна оцінка за семестр складається із балів отриманих за аудиторну роботу (усна доповідь, доповнення та участь у дискусіях на семінарах) та за самостійні роботи і їх презентації (Підготовка доповідей за темами Необразотворче (виразне) релігійне мистецтво (архітектура, музика, хореографія) та «Релігійні сюжети і мотиви у сучасному мистецтві та масовій культурі». Всі види робіт за семестр мають у підсумку:

- в максимальному вимірі 80 балів
- в мінімальному вимірі 48 балів

Підсумкова контрольна робота в письмовій формі: РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 2.4 – 12/20 балів

Підсумкове оцінювання у формі заліку: підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів), визначається як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру з урахуванням підсумкової контрольної роботи. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання.

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж критичний мінімум – 60 балів, для одержання заліку необхідно обов'язково відпрацювати пропущені теми в письмовій формі та здати/надіслати електронною поштою викладачу, що проводить семінарські заняття.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестрову роботу (мінімум 48, максимум 60 балів) та підсумкової контрольної роботи (мінімум 12, максимум 20 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Підсумкова контрольна робота	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	48	12	60
Максимум	80	20	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота		Семестрова кількість балів	
		Min – 48 бали	Max – 80 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь у дискусії	До теми 8, 12, 14, 16,17 протягом семестру, згідно з графіком занять. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді.	«6» x 4 = 24	«10» x 4 = 40
Самостійна індивідуальна робота	До теми 8: Презентація самостійного дослідження за темою «Необразотворче (виразне) релігійне мистецтво (архітектура, музика, хореографія)» (Додаток самостійної роботи студента) до кінця березня	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
	До теми 17: Презентація самостійного дослідження на тему «Релігійні сюжети і мотиви у сучасному мистецтві та масовій культурі» (Додаток самостійної роботи студента) до кінця квітня	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова контрольна робота	До теми 2-17	«12» x 1 = 12	«20» x 1 = 20
Підсумкова оцінка з дисципліни		60	100

Критерії оцінювання:

1.Аудиторна робота:

Усна відповідь:

10-9 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

8-7 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

6-5 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

4-1 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

0 балів – не володіє матеріалом.

Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

2. Самостійні роботи, презентація самостійного дослідження за темою «Необразотворче (виразне) релігійне мистецтво (архітектура, музика, хореографія)» та «Релігійні сюжети і мотиви у сучасному мистецтві та масовій культурі» та підсумкова письмова контрольні робота:

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішені поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

7.3 Шкала відповідності:

Зараховано /Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	С/Р
Змістовий модуль 1 „ Теорія релігійного мистецтва ”				
1	Тема 1. Теорія та історія релігійного мистецтва: зміст курсу та його місце у структурі релігієзнавчого знання	1		
2	Тема 2. Релігійне мистецтво та культове мистецтво: збіги та відмінності терміносистем	1		2
3	Тема 3. Функції релігійного мистецтва	2		2
4	Тема 4. Аксиологічні та гносеологічні особливості релігійного мистецтва	2		2
5	Тема 5. Форми релігійного мистецтва	2		2
6	Тема 6. Жанрова диференціація релігійного мистецтва	2		2
7	Тема 7. Класифікація релігійного мистецтва з способом художнього втілення та формою чуттєвого сприйняття	2	2	4
8	Тема 8. Релігійне мистецтво як естетичний феномен. Презентація самостійного дослідження на тему «Необразотворче (виразне) релігійне мистецтво (архітектура, музика, хореографія)»	2	2	20
Змістовий модуль 2 „ Історія релігійного мистецтва ”				
9	Тема 9. Походження релігійного мистецтва. Релігійний зміст артефактів комплексу Гебекле-Тепе (Туреччина), наскальний живопис печери Ласко (Франція), Трипільська культура (Україна)	2		2
10	Тема 10. Загальна характеристика особливостей релігійного мистецтва у національних релігіях	2		2
11	Тема 11. Релігійні сюжети та мотиви у мистецтві тихоокеанського регіону (В'єтнам, Корея, Японія). Релігійне мистецтво Китаю.	2		2
12	Тема 12. Сакральне мистецтво на близькому сході та країнах магрибу в епоху античності (Ассирія, Вавілон, Єгипет, Туніс, Марокко, Лівія, Алжир) Давньогрецьке релігійне мистецтво	2	2	4
13	Тема 13. Релігійне мистецтво іудаїзму	2		2
14	Тема 14. Феномен християнського мистецтва, історія становлення та регіональні особливості.	2	2	4
15	Тема 15. Інкorporація досягнень арабсько-мусульманської культури (культура Кордови) у загальноєвропейську спадщину здобутків цивілізації	2		2
16	Тема 16. Релігійне мистецтво пізнього середньовіччя та епохи раннього нового часу на європейському континенті (Італія, Франція, Нідерланди, Німеччина)	2	2	4

17	Тема 17. Релігійні сюжети і мотиви у сучасному європейському мистецтві та масовій культурі. Релігійні матеріальні цінності як об'єкт конфлікту. Презентація самостійного дослідження на тему «Релігійні сюжети і мотиви у сучасному мистецтві та масовій культурі».		2	20
18	<i>Підсумкова контрольна робота</i>		2	
	ВСЬОГО	30	14	76

Загальний обсяг 120 год., в тому числі:

Лекцій – 30 год.

Семінари – 14 год.

Самостійна робота - 76 год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна (базова):

1. Демідко О. Історія образотворчого мистецтва та архітектури. К.: Ліра, 2021. 182 с. <https://repository.mdu.in.ua/jspui/handle/123456789/2766>
2. Шевнюк О.Л. Історія мистецтв: навчальний посібник, К.: Освіта України 2015. 452 с. <http://enpui.npu.edu.ua/handle/123456789/30160>
3. Яковлев Є. Г. Мистецтво і світові релігії: Навч. посібник. - К.: Вища школа, 1989. - 224 с.
4. Шмагало Р.Т. Енциклопедія художньої культури. Львів: ЛНАМ, 2013.520 с.
5. Швед З.В. Теорія та історія релігійного мистецтва в системі релігієзнавчого знання // З.В.Швед // Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. – № 2 (4). – 2015. – С.69-73
6. Рубель В.А. Історія цивілізацій доколумбової Америки. http://am.history.univ.kiev.ua/Istoriia_tsyvilizatsii_dokolumbovoi_Ameryky.pdf

Додаткова:

1. Бодак В. Релігія і культура: взаємовплив і взаємодія. Київ : Коло, 2005. 305 с.
2. Бодак В.А. Богословське осмислення проблеми релігії і культури: християнський контекст. Мультиверсум. Філософський альманах. 2005. № 50. URL: <http://www.filosof.com.ua>
3. Герчанівська П.Е. Художня та релігійна свідомість: спільне та особливе. Мультиверсум. Філософський альманах. 2005. № 51. URL: <http://www.filosof.com.ua>
4. Предко О.І. Психологія релігії: формування та утвердження релігієзнавчої парадигми. Автореферат дис. док. філос. наук. Київ, 2006. 57 с.
5. Разумцева Г. Моральні цінності українського народу та ритуальний закон церкви в поетичному фольклорі 19 ст. Українське релігієзнавство. 2000. № 14. С. 25–35.
6. Рачєєва Л.П. Релігійний живопис у системі позацекового мистецтва: культурно-історичний аспект. Мультиверсум. Філософський альманах. 2006. № 54. URL: <http://www.filosof.com.ua>
7. Релігієзнавчий словник / За ред. А. Колодного, Б. Ломовика. Київ : Четверта хвиля, 1996. 392 с.
8. Федь І.А. Гуманістично-перетворювальна функція сакрального мистецтва. Мультиверсум. Філософський альманах. 2004. № 44. www.filosof.com.ua
9. Швед З.В, Теоретико-методологічні особливості аналізу культури в релігії та дисциплінарному релігієзнавстві // Studia Universitatis Moldaviae Revista științifică: Seria «Științe Umanistice». – Chișinău: Universitatii de Stat din Moldova. – № 4 (94). – 2016. – P. 205-210 <http://ojs.studiamsu.eu/index.php/humanitarian/article/view/564>
10. Якуніна К. Зміст і функції релігійного мистецтва <https://molodyvchenyi.ua/index.php/journal/article/view/1843>

11. Buenconsejo, Clara. Contemporary Religious Art. <https://web.archive.org/web/20150929011640/http://blog.mozaico.net/contemporary-religious-art/>
12. Geometric Patterns in Islamic Art. https://www.metmuseum.org/toah/hd/geom/hd_geom.htm
13. Augustin, Birgitta. Daoism and Daoist Art. http://www.metmuseum.org/toah/hd/dao/hd_daoi.htm
14. Huntington S. The Art of Ancient India. Buddhist, Hindu, Jain. https://www.google.com/books/edition/The_Art_of_Ancient_India/9g_uDwAAQBAJ?hl=en&gbpv=1

Інтернет ресурси:

Львівський музей історії релігії <https://www.museum.lviv.ua/>

Британський музей <https://www.britishmuseum.org/>

Галерея Уффіці <https://www.uffizi.it/>

Музей Метрополітен <https://www.metmuseum.org>